

Євгенія Юрчук

Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Сидорук Т. В.,
Національний університет “Острозька академія”

ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО КРАЇН ЗАХІДНИХ БАЛКАН В 90-Х РОКАХ XX СТОЛІТТЯ

У 90-х роках XX століття ЄС активно розпочинає проводити свою зовнішню політику у напрямку Західних Балкан. Завдяки активній участі ЄС у цьому регіоні, вдалося частково ліквідувати наслідки етнічних конфліктів, які мали місце в історії західно-балканських країн, відродити економічний потенціал та наблизити ці держави до майбутньої інтеграції.

In the 90th of the twentieth century, the EU actively begins to conduct its foreign policy towards the Western Balkans. Through the active participation of the EU in the region, the EU managed to reverse partially the effects of ethnic conflicts that have taken place in the history of the Western Balkan countries, and to revive the economic potential and bring these states to the future of integration.

В 90-х годах XX века ЕС активно начинает проводить свою внешнюю политику в направлении Западных Балкан. Благодаря активному участию ЕС в этом регионе, удалось частично ликвидировать последствия этнических конфликтов, которые имели место в истории западно-балканских стран, возродить экономический потенциал и приблизить эти государства к будущей интеграции.

Кінець XX століття ознаменувався чималими змінами у політичному, економічному та соціальному житті Європи. Завдяки своєму географічному розташуванню країни Західних Балкан завжди відігравали важливу роль для європейських держав, однак найбільше уваги було прикуто саме до процесу розпаду Югославії. Тому не є дивним той факт, що ЄС одразу ж відреагував на цю ситуацію.

Одним із перших документів, який був прийнятий ЄС щодо країн Західних Балкан, є “Декларація про Югославію” 1991 року. Цей

документ передбачав, що країни-члени ЄС визнають незалежність новоутворених держав, які раніше входили до складу Югославії, за певних умов. Відповідно до змісту Декларації, до 23 грудня 1991 року югославські республіки повинні були підтвердити своє бажання стати незалежними державами. [2] Це передбачало, що країни, які прагнуть до незалежності, повинні подати спеціальну заявку з проханням визнати їх як повноправних суб'єктів міжнародних відносин. Хорватія, Словенія, Македонія та Боснія і Герцеговина подали такі заяви. Натомість Сербія та Чорногорія відмовилися, оскільки вважали себе правонаступницями Югославії. Однак світова спільнота не визнала цього, пояснивши це тим, що жодна із колишніх югославських країн не може претендувати на правонаступництво. [2] Крім цього, Декларація вимагала від кожної югославської республіки, яка прагнула визнання з боку ЄС, прийняти тверді конституційні та політичні гарантії відсутності територіальних претензій до будь-якої сусідньої країни – члена ЄС, а також не вести ворожу пропаганду проти будь-якої країни, включно із використанням таких назв, які могли б передбачати територіальні претензії. [2] Однак остаточне рішення про визнання нових країн в ЄС було сформовано на основі доповіді комісії Бадендера, за рішенням якого було визнано незалежність Хорватії.

Військовий конфлікт, який тривав протягом 1992-1995 років на території Боснії і Герцеговини та Союзної Республіки Югославія, змусив ЄС задуматися над необхідністю формування зовнішньої політики у напрямку щодо західно-балканських країн. 26 лютого 1996 року ЄС розпочинає політику Регіонального підходу, яка мала на меті знизити напруженість, яка з'явилася у зв'язку із конфліктами, запобігти поновленню військових дій, сприяти відновленню довіри та діалогу, подолати етнічні розбіжності, а також стежити за дотриманням умов мирних угод. [5] У цей же період ЄС вводить так звану "політику обумовленості", яка стає складовою частиною Регіонального підходу. Політика обумовленості передбачала розроблення загальних та конкретних умов для кожної країни окремо. Встановлення та підтримка демократії, верховенство права, захист прав меншин, регіональне співробітництво та економічний розвиток регіону – були складовими загальних умов. [4] Конкретні умови повторювали зміст укладеної у 1995 році Дейтонсько-Паризької мирної угоди і більшою мірою стосувалися Боснії і Герцеговини. В якості конкретних умов слугували: необхідність створення нових інститутів влади відповідно до нової Конституції БіГ, формування зовнішньої політики з економічних та торговельних питань, а також

вільного пересування людей, товарів та капіталу в БіГ, визначення статусу Брчко і співпраця з Міжнародним кримінальним трибуналом по колишній Югославії. [1]

Для того щоб країни могли виконувати поставлені вимоги, вони потребували належного фінансування. У 1996 році ЄС розпочинає програму, яка поширювалася на країни Західних Балкан, OBNOVA (у перекладі з сербської означає “відбудова”). Ця програма передбачала надання коштів на зміцнення демократії та громадського суспільства, відбудова інфраструктури та інших приватних та громадських споруд, які були зруйновані під час війни, інтеграція та реінтеграція біженців, переміщених осіб та колишніх військових до цивільного життя та ін. [3] Крім цього окремим країнам, а саме БіГ, Македонії та Албанії було надано кошти у рамках програми PHARE. Але вони не були повноправними членами цієї програми.

У зв'язку із поліпшенням ситуації на Балканах постає питання про поглиблення відносин та зміни політики. На саміті у Загребі, який відбувся у 2000 році, було вирішено, що у майбутньому країни Західних Балкан стануть повноправними членами ЄС. Відповідно до цього рішення політика Регіонального підходу втрачає свою актуальність. Робота, яка була проведена у 90-х роках ХХ століття, повернула спокій та мир цьому регіону, стала підґрунтям для формування Процесу асоціації та стабілізації та наблизилася до повноправного членства.

Список використаної літератури:

1. Conclusions of the General Affairs Council of 26 February 1996 [Electronic resource – Access mode: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/gena/028a0001.htm/. – Title from the screen
2. Declaration on Yugoslavia (Extraordinary EPC Ministerial Meeting, Brussels, 16 December 1991) [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.dipublico.com.ar/english/declaration-on-yugoslavia-extraordinary-epc-ministerial-meeting-brussels-16-december-1991/>. – Title from the screen
3. OBNOVA [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.mvep.hr/ei/default.asp?ru=616&sid=&akcija=&jezik=2>. – Title from the screen
4. The stabilisation and association process [Electronic resource]. – Access mode: http://europa.eu/legislation_summaries/enlargement/western_balkans/r18003_en.htm. – Title from the screen
5. Regionalni pristup [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.dei.gov.ba/dokumenti/Default.aspx?id=4848>. – Title from the screen